

Michael Knowles

FĂRĂ CUVINTE

Traducere din limba engleză de
Diana-Maria Trăncuță

ap!
act și politon

2022

Published by arrangement with Regnery Publishing.

Speechless

Copyright © 2021 by Michael Knowles

© 2022 Editura ACT și Politon pentru prezenta ediție românească

Editura ACT și Politon

Str. Înclinată, nr. 129, Sector 5, București, România, C.P. 050202.

Tel: 0723 150 590, e-mail: office@actsipoliton.ro

www.actsipoliton.ro

Traducător: **Diana-Maria Trăncuță**

Redactor: **Camelia Zara**

Tehnoredactor: **Teodora Vlădescu**

Coperta: **Alexandra Ilie**

Copyright Manager: **Andrei Popa**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

KNOWLES, MICHAEL

Fără cuvinte / Michael Knowles; trad.: Diana-Maria Trăncuță. - București:

ACT și Politon, 2022

ISBN 978-630-303-067-8

I. Trăncuță, Diana-Maria (trad.)

32

AVERTISMENT: Distribuirea, copierea sau piratarea în orice fel a acestei cărți nu este pedepsită numai prin lege, dar contravine și tuturor normelor și principiilor etice și sănătoase pe care un astfel de titlu le promovează. Ce fel de efect va avea energia pe care vreți să o transmiteți mai departe, dacă aceasta vine prin furt, ilegalitate și lipsă de respect față de autor și față de toți cei care au contribuit la crearea acestei cărți, astfel ca ea să ajungă la dumneavoastră? Împărtășiți cu ceilalți informațiile importante, valorile lecțiile pe care le-ați aflat din acest material, într-un mod corect și responsabil.

Cuprins

<i>Prefață</i>	15
Capitolul 1. Vestul din Țara Minunilor	19
Capitolul 2. Redefinirea realității	31
Capitolul 3. Hegemonia culturală	39
Capitolul 4. Standarde și practici	59
Capitolul 5. Mao devine convențional	73
Capitolul 6. Stânga tolerantă	97
Capitolul 7. Nimic personal	117
Capitolul 8. Școala resentimentului	135
Capitolul 9. Codurile și coerciția din campusuri	157
Capitolul 10. Noul război rece	183
Capitolul 11. Tabuuri la schimb	205
Capitolul 12. Războiul împotriva Crăciunului	229
Capitolul 13. Bătălia pentru sexe	251
Capitolul 14. Lokdown pentru opoziție	277
Capitolul 15. Epurarea	299
Concluzie. Înapoi la Matusalem	315
<i>Mulțumiri</i>	335
<i>Anexă</i>	337
<i>Glosar de jargon</i>	337
<i>Opere citate</i>	349
<i>Note</i>	397

Capitolul 1

VESTUL DIN ȚARA MINUNILOR

— Când eu folosesc un cuvânt, a replicat Humpty Dumpty pe un ton înciudat, cuvântul acela înseamnă ceea ce vreau eu să însemne, nici mai mult, nici mai puțin.

— Se pune întrebarea dacă poți da cuvintelor înțelesuri atât de diferite, a spus Alice.

— Se pune întrebarea care dintre înțelesuri e cel mai tare, și cu asta basta, a răspuns Humpty Dumpty.¹

Prin acest scurt schimb de replici din *Alice în Țara Oglinzilor*, Lewis Carroll a anticipat apariția corectitudinii politice, războiul cuvintelor care avea să ne definească politica peste un secol și ceva. Ce contează dacă numim pe cineva care încalcă legea pentru a intra în țară un „străin ilegal” sau un „imigrant fără acte”? Care e diferența dintre un pom de Crăciun și un „pom de sărbătoare”? Încălzirea globală nu prezintă aceeași amenințare pentru civilizația noastră, indiferent dacă o rebotezăm „schimbare climatică” sau, mai recent, „criză climatică”? De ce ne încurcăm în semantică?

Diferența poate fi semantică, dar semantica chiar contează. Când oamenii spun despre o deosebire că este „pur

semantică”, încearcă să o respingă, considerând-o ceva banal. Dar câți dintre acești oameni știu ce înseamnă cuvântul „semantică”? Aparent, „semantică” înseamnă sensul însuși. Semantica reprezintă studiul sensului cuvintelor, necesar pentru a putea distinge un lucru de altul. Acest proces de discernământ începe odată cu primele cuvinte rostite. Un bebeluș strigă „Mama!” pentru a face diferența între mamă și tată. Astăzi, chiar și această distincție elementară intră în conflict cu ortodoxismul corectitudinii politice, așa cum vom vedea. Ce înțelege Humpty Dumpty, iar Alice nu reușește să conștientizeze, este că, de fapt, cuvintele dau formă felului în care gândim; ele colorează felul în care privim lumea.

Humpty Dumpty îl citise categoric pe Aristotel, filosoful antic care a definit omul drept o „ființă socială”, mai mult decât „orice altă ființă gregară”, datorită faptului că omul posedă abilitatea de a vorbi. Deși alte animale au abilitatea de a mârâi sau urla, exprimându-și plăcerea sau durerea, doar omul are darul vorbirii pentru „a exprima ce este folositor și ce este vătămător, precum și ce este drept și nedrept”². Doar omul poate să deosebească binele de rău. Abilitatea de a exprima aceste deosebiri „crează familia și statul”. Și, atât Humpty Dumpty, cât și Aristotel, au înțeles că această relație are chiar o mai mare implicație: politica este un limbaj. În politica de stat, când limbajul dă greș, izbucnește războiul. Dacă, așa cum spune teoreticianul militar prusac Carl von Clausewitz, „războiul nu este decât o continuare a politicii cu alte mijloace”, atunci limbajul este practica politicii prin mijloace obișnuite.³

Limbajul se schimbă de la sine de-a lungul timpului. Un exemplu notabil, recent, este cuvântul *literalmente*, care însemna cândva utilizarea cuvintelor cu sensul lor de bază,

fără a recurge la metafore, dar care în prezent descrie și folosirea metaforică a cuvintelor, ceea ce e tocmai opusul termenului. Dacă acest lucru nu e suficient de derutant, cuvântul „literal” face referire la litere, care sunt simboluri și, prin urmare, opusul termenului „literal”, iar sensul non-literal al termenului *literal* datează de cel puțin un secol, de la romanul *Ulise* al lui James Joyce – ceea ce înseamnă că evoluția naturală a limbajului este complicată.⁴

Pe de altă parte, alterarea limbajului din rațiuni de corectitudine politică nu este nici naturală, nici complicată. Corectitudinea politică se aseamănă unui om care încearcă să-și aleagă o poreclă. Artificiul și transparența acțiunii o fac imposibilă. Porecla nu va dăinui – dacă omul nu are forța să o impună.

Să luăm în considerare expresia nouă, corectă din punct de vedere politic, inventată de sociologi pentru a-i defini pe tinerii infractori. Nu este nimic firesc în a spune despre un tânăr infractor că „are de-a face cu justiția”, iar motivul pentru schimbarea lexicală nu este unul complicat.⁵ Activiștii politici de stânga voiau să-i scoată din închisoare pe copiii răi, așa că au decis să-i redenumescă pe delincvenții juvenili, care, prin definiție, avuseseră de-a face cu fărădelegea, ca „tineri care au de-a face cu justiția”, pentru a face publicul mai dispus să accepte eliberarea lor. Jargonul nefiresc nu s-a instalat în cultura populară, dar a fost implementat în mediul educației superioare și al administrației guvernamentale, pentru că activiștii și susținătorii lor controlează aceste instituții.

Având în vedere importanța cuvintelor, definiția „corectitudinii politice” contează și ea. Diversele definiții convin că aceasta implică respingerea unui anumit tip de

limbaj, pentru a corespunde mai bine unei doctrine politice. *Oxford Dictionary of New Words*, de exemplu, definea expresia, în 1997, drept „conformarea la un ansamblu de opinii liberale sau radicale asupra unor chestiuni sociale, caracterizată de susținerea viziunilor aprobate și de respingerea limbajului și comportamentului considerate discriminatorii sau ofensatoare”⁶. Acestea sunt trăsături necesare ale corectitudinii politice, dar nu și suficiente. Corectitudinea politică nu numai că maschează realitățile dure la care face referire limbajul clar, ci contrazice sensul de bază al cuvintelor, făcând cultura să-și piardă sensul.

Majoritatea oamenilor recunosc că limbajul joacă un rol în ideologia de stânga. Dar situația este mai complexă de-atât. În *O mie nouă sute optzeci și patru*, George Orwell descrie relația dintre vocabularul corect politic al Nouvorbei și regimul socialist englez Soceng. „Nu înțelegeți că singurul scop al Nouvorbei este de a limita aria de gândire?” întrebă un membru al partidului totalitar. „Revoluția va fi totală atunci când limba ei va fi perfectă. Nouvorba este SOCENG și SOCENGU-ul este Nouvorba.”⁷ Același lucru se poate spune despre corectitudinea politică și orientarea de stânga. Un bărbat care se crede femeie trebuie să fie numit în permanență „femeie trans” sau, și mai bine, doar „femeie”, deoarece ideologia de stânga cere o liberalizare într-atât de radicală, încât un bărbat poate deveni femeie prin simplul fapt că spune că este femeie. Limbajul nu doar consolidează ideologia, ba chiar o constituie.

Unii apărători ai corectitudinii politice au recunoscut că utilizează limbajul pentru a manipula realitatea, dar susțin că și oponentii lor conservatori fac același lucru. Deborah Cameron, lingvist la Oxford, a făcut această acuzație în

timpul dezbaterilor asupra corectitudinii politice care au tulburat universitatea în anii '90. Potrivit lui Cameron, odată cu apariția corectitudinii politice, „igieniștii verbali” liberali n-au făcut decât să semnaleze că „iluzia unui limbaj comun depinde de impunerea la nivel colectiv a acceptării unor definiții care pot fi prezentate ca neutre și universale, dar care, în realitate, constituie punctul de vedere al bărbatilor albi, heterosexuali, ce provin din cele mai privilegiate clase sociale”⁸. Cu alte cuvinte, aceștia catalogau limbajul neutru drept o minciună menită să instituie patriarhia și supremația albilor.

În aceeași perioadă, teoreticianul literar Stanley Fish a publicat cartea *There's No Such Thing as Free Speech (Nu există liberă exprimare)*, în care neagă posibilitatea unei „căutări dezinteresate a adevărului” și insistă că limbajul tradițional nu este „mai puțin investit politic” decât jargonul corectitudinii politice.⁹ Chiar și editorialistul conservator Robert Kelner a catalogat preocupările față de noul jargon, la începutul anilor '90, drept „războiul nostru fals împotriva corectitudinii politice”. Conservatorii manipulează și limbajul, și cultura, recunoștea el, iar acest punct de vedere reprezintă propria noastră formă de corectitudine politică.

Criticii au dreptate într-o anumită măsură. Cei de stânga nu sunt singurii care manipulează limbajul în scopuri politice. Președintele John F. Kennedy, citându-l pe jurnalistul Edward R. Murrow, l-a apreciat public pe Winston Churchill pentru că a „mobilizat limbajul britanic și l-a trimis la luptă” în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, și nimeni nu l-a acuzat vreodată pe Winston Churchill că ar fi fost „corect politic”, după cum putea atesta Lady Astor.¹⁰

Oamenii de stat și oratorii, de la Pericle la Donald Trump, au utilizat limbajul pentru a servi obiectivelor personale. Nimeni nu consideră că Donald Trump utilizează un limbaj „corect din punct de vedere politic”. Însă ce le scapă din vedere criticilor este că maniera în care fiecare tabără manipulează limbajul diferă.

Dreapta tinde să manipuleze limbajul folosind cuvinte puternice care evocă imagini vii. Churchill promitea: „Ne vom lupta pe plaje, ne vom lupta pe terenurile de debarcare, ne vom lupta în câmp și pe străzi, ne vom lupta în munți; nu ne vom preda niciodată”¹¹. Churchill nu vorbea despre „operațiuni contingente peste ocean”, așa cum avea s-o facă Barack Obama, decenii mai târziu. El a spus lumii că va „lupta” – un cuvânt clar și concis. Apoi, a spus exact în ce locuri intenționa să lupte și, în caz că pierdeai din vedere esențialul, a adăugat că nu se va „preda niciodată”.

Donald Trump a ales cuvinte directe similare, deși cu mai puțină grație, când și-a anunțat candidatura la președinție în 2015, defăimându-i pe imigranții ilegali, pe care i-a acuzat că „aduc droguri”, „comit infracțiuni” și sunt „violatori”. Chiar și avertismentul lui – că unii, după cum presupunea, erau „oameni buni” – se baza pe un discurs puternic și simplu care îi transmitea mesajul.¹² Fie că-ți plăcea sau nu ce zicea Trump, știai ce vrea să spună.

Corectitudinea politică se bazează pe eufemisme, cuvinte blânde folosite pentru a îndulci realitățile dure. Cu toții folosim eufemisme, uneori ca pe un element al buneilor maniere. Spunem despre femeile bătrâne că sunt „de o anumită vârstă”. Îi plângem pe cei care „s-au stins”, nu pe cei care au murit. În trecut, o femeie mergea să-și „pudreze nasul”, și încă folosește „baia” sau „toaleta”, și nu „veceul”.¹³

Folosim eufemisme – literalmente, cuvinte „elevate” sau favorabile – pentru a fi politicoși.¹⁴

În toate aceste cazuri, eufemismul elegant îndulcește realitatea pe care o descrie, însă nu o contrazice. O femeie bătrână chiar are o anumită vârstă. Poeticul „s-a stins” descrie caracterul spiritual al morții. Femeile chiar își pot pudra nasul după ce fac ce au de făcut într-o încăpere care include, adesea, o toaletă. Eufemismele elegante îndulcesc adevărul, dar nu mint.

Cei de stânga tind să manipuleze limbajul folosind termeni vagi și jargonul nu doar pentru a îndulci, ci pentru a masca sau a contrazice realitățile la care fac referire. Uciderea copiilor în pântec devine o chestiune ce ține de „sănătatea femeii” și „drepturile de reproducere”, chiar dacă avortul are exact efectul contrar sănătății și reproducerii. După un atac terorist musulman asupra unei biserici din Sri Lanka, Hillary Clinton și-a exprimat pe Twitter susținerea pentru „adeptii Paștelui”, o denumire bizară menită să ascundă identitatea victimelor creștine. De fapt, singura dată în care Hillary a folosit limbajul transparent în 2016 – când i-a catalogat pe americanii care au refuzat s-o susțină drept „deplorabili” și „irecuperabili” – s-a dovedit a fi cel mai dezastruos moment din campania ei. Ea a făcut o greșală critică pentru un politician radical: le-a spus oamenilor ce credea cu adevărat.

Un termen direct precum „schilod” transmite un înțeles clar. Sinonimele mai puțin intense precum „cu dizabilități” sau „handicapat” înfrânează acest înțeles, ofensând, probabil, mai puțin. Termenul corect politic „handi-capabil” este și el mai puțin jignitor, dar în detrimentul sensului: eufemismul semnifică opusul condiției pe care o descrie.

Corectitudinea politică minte. Simpla sintagmă „corectitudine politică” ilustrează această nesinceritate intrinsecă, deoarece „corectitudinea politică” nu este mai politică decât un alt tip de limbaj și nu e nici corectă. Sintagma a intrat în uz ca o modalitate de a clasifica minciunile despre care ideologii credeau că trebuie să fie considerate adevărate pentru obiective politice. O mare parte din jargonul corectitudinii politice urmează formula adăugării unui adjectiv sau adverb neobișnuit la un substantiv sau un adjectiv. Regretatul scriitor de discursuri prezidențiale și editorialistul conservator William Safire descria această formulă ca „unitatea lexicală adjectivală adverbial premodificată”, descrierea în sine fiind un element al jargonului corectitudinii politice.¹⁵ În perioada în care Safire descria această formulă, comediantii o batjocoreau la nesfârșit, traducând termeni precum „scund”, în limbajul corectitudinii politice, cu „dezavantajat din punct de vedere vertical”.

În această formulă, adjectivul sau adverbul are de obicei rolul de a nega substantivul sau adjectivul pe care-l modifică. Însăși expresia „corect politic” urmează această formulă, utilizând un adverb care neagă adjectivul pe care-l precedă. În acest caz, „corect” înseamnă adevărat. Însă „corect politic” înseamnă fals. „Justiție” înseamnă ca cineva să primească ceea ce merită, fără a fi favorizat. Însă expresia corectă politic „justiție socială” implică o formă de injustiție, deoarece înseamnă că cineva nu primește ce merită, din cauză că este favorizat. În fiecare cultură existentă de-a lungul istoriei, „căsătoria” a însemnat uniunea dintre soț și soție. Totuși, „căsătoria între persoanele de același sex”, oricât de acceptat este conceptul, nu este căsătorie.

Istoria „căsătoriei între persoane de același sex” oferă o perspectivă grăitoare asupra scopului suprem al corectitudinii politice: acela de a îndeplini obiective politice fără necesitatea de a te implica în politici electorale. Nu putem vorbi despre o dezbatere asupra căsătoriilor între persoane de același sex în Statele Unite, fiindcă nu s-a ținut nicio dată una. Înainte ca o astfel de dezbatere să aibă loc, mânuitorii cuvintelor corect politice au redefinit căsătoria așa încât aceasta să includă uniunea monogamă între persoane de același sex, și, făcând asta, au redefinit întrebarea centrală a dezbaterii, de la natură până la drepturi. Întrebarea: „Ce este căsătoria?” a devenit rapid: „Cine are dreptul să se căsătorească?”, presupunând că prima dilemă fusese deja clarificată în favoarea radicalilor.

În orice moment al istoriei, potrivit viziunii fiecărei societăți, căsătoria a implicat diferența sexuală. Unele societăți permit poligamia, unele permit divorțul, însă toate culturile au înțeles căsătoria drept o instituție formată din doi parteneri de sex opus, orientați spre procreare și educarea copiilor, chiar dacă acestea nu sunt neapărat necesare. O dezbatere de bună-credință asupra redefinirii căsătoriei ar lua în considerare, în primul rând, definiția căsătoriei în sine și motivele pentru care toate societățile din istorie au înțeles-o greșit. Dar această dezbatere ar fi putut obstructiona „progresul” politic. Revoluționarilor culturali li s-a părut de departe mai ușor să redefinească termenii în conformitate cu efectele pe care doreau să le obțină. Când conservatorii au acceptat șiretlicul verbal, radicalii au câștigat dezbaterea înainte ca ea să înceapă.

În același mod, dezbaterea cu privire la libertatea oamenilor „transgender” de a folosi ce baie doresc s-a desfășurat

nu prin argumente, ci prin definirea și redefinirea termenilor. Această problemă în aparență frivolă a dominat discursul politic american la jumătatea anilor 2010, iar dezbaterea continuă chiar și în acest deceniu, în ciuda numărului extrem de mic de oameni care sunt realmente confuzi cu privire la sexul lor biologic – o condiție cunoscută ca „disforie de gen”, înainte ca radicalii să normalizeze această tulburare.

Pe de o parte, adepții corectitudinii politice insistă că bărbații care se consideră femei trebuie să fie lăsați să folosească baia femeilor. În fond, aceste biete suflete nu sunt într-adevăr bărbați, ci „femei trans”, îndreptățite să utilizeze spațiile puse la dispoziția oricărei altei femei. Pe de altă parte, oamenii rezonabili au observat că bărbații nu sunt, de fapt, femei, și că, dacă există băi separate, bărbații nu trebuie să aibă acces la baia femeilor. Dezbaterea, atât cât a fost, a avut puțin de-a face cu băile, cu drepturile sau cu numărul mic de oameni confuzi cu privire la sexul lor biologic. Mai degrabă, a ajuns la întrebarea lui Alice „dacă poți da cuvintelor atât de multe înțelesuri diferite” și la teoria lui Humpty Dumpty: „Care dintre înțelesuri e cel mai tare?”.

Corectitudinea politică înseamnă mai mult decât să ceri loialitate față de o serie de opinii. Ea promite să transforme fundamental lumea. Corectitudinea politică deformează limbajul în încercarea de a remodela realitatea conform viziunilor de stânga. *Washington Times* a descris-o ca fiind „manipularea distructivă a idealismului, pentru a servi obiectivelor totalitariste”¹⁶. Potrivit premiselor corectitudinii politice, un bărbat poate deveni femeie dacă suntem cu toții de acord să îi spunem „ea”. Un bebeluș va înceta să fie bebeluș dacă suntem cu toții de acord să-l numim „făt”,

sau, și mai bine – dat fiind că „făt” înseamnă „progenitură” – un „grup de celule” sau un „produs al gravidității”. După cum afirma Hamlet când simula nebunia, realitatea nu reprezintă altceva decât „vorbe, vorbe, vorbe” și „orice lucru e bun sau rău, numai după cum îl face închipuirea noastră”¹⁷. Potrivit corectitudinii politice, vorbele nu descriu realitatea; ele o constituie.